

Kedves Cserkészek! Ebben a „TUDÁSFA” rovatban olyan ismereteket osztok meg veletek, amelyek az egyházi év jeles napjairól, valamint a népszokások színes rendjéről szólnak. Szólok a fontosabb családi szokásokról, de a társadalmi eseményekről is. NEM csak regös cserkészeknek, hanem minden vezetőnek, cserkésznek, de a családoknak is ajánlom.

Miért? Mert az embernek a gyökereit ismernie kell. Az pedig a múltba vezet, a népmesék, balladák, mondák világába. S amíg ezeket ismerjük, addig tudjuk, hogy kik vagyunk!

Bővebben itt találtok mindenhez anyagot. <https://kmcssz.org/regos-cserkesz/>

Jó munkát!

Jablonkay Lydia RVT

MÁJUS – PÜNKÖSD HAVA – TAVASZUTÓ HÓ – ÍGÉRET HAVA - BIKA HAVA - Borjútor (Virágzó élet) hava

*Kerek Isten fája, szép tizenkét ága,
szép tizenkét ágán ötvenkét hajtása,
ötvenkét hajtáson három aranyalma,
aki kitalálja, hull az áldás arra.*

Április 30.
Később még bővebben..

Valburga, másként Walpurgis angolszász királylány, majd bencés apátasszony (†779). akinek a nevét csak azért említjük, mert a német Walpurgisnacht, „boszorkányszombat” fogalom éppen az ő nevéhez kapcsolódik ünnepének dátuma miatt. (A magyar boszorkányok Szent György napját részesítették előnyben;

A Walpurgis-éj, más néven a boszorkányünnep, április 30-án estétől május 1. estéig kerül megünneplésre, és az ókori germán pogány szokásokon alapul.

A rómaiak Floralia ünnepe szoros összefüggést mutat a május elsejei pogány népszokásokkal. Három napig tartó, mulatozás volt a lényege. Természetesen termékenységarázkodás volt minden ilyen fesztivál értelme.

A keresztény egyház két vértanúnak, szent Fülöpnek és szent Jakabnak adta e napot, ám a pogány eredet ezesetben is vitathatatlan. Manapság is megmaradt a nap vidám, mulatozós jellege, az emberek kivonulnak a szabadba, májusfát állítanak, körültáncolják.

A különbség nem lényegbe vágó, mindkét nap Venus havának első dekádjába esik.) Venus, a szerelemistennő és aszkétikus banya-aspektusa, **Maia áll a britek május 1-jei boszorkányszombatjának is a háttérében.**

A Walpurgis-éj egybeesik a BELTANE ünnepével, amely a két évszakos ókori kelta naptárban jelöli a tél végét és a nyár kezdetét. Ezekben az időkben a természet és az emberek közötti kapcsolat erősödik, ami a termékenység és a bőség reményében örömteli ünneplést eredményez. **A Szent Walpurga emlékére gyújtott Walpurgis-éj tüzei elűzik a gonosz szellemeket és tisztítják a termőföldeket, hogy bőséges termést hozzanak.**

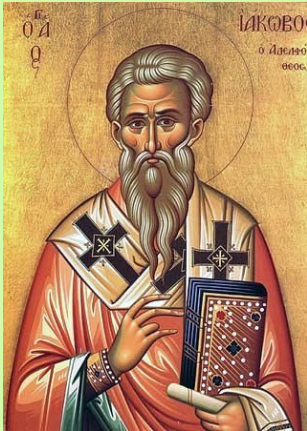
Május 01.

Fülöp és Jakab napja:

Szent Fülöp és Szent Jakab apostolok voltak, Jézus tanítványai.

Mindkét apostol képét megtaláljuk a Szent Koronán. Ezen a napon keresztény szokás zöld ágakat rakni az ajtókra.

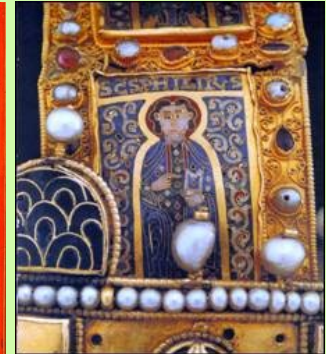
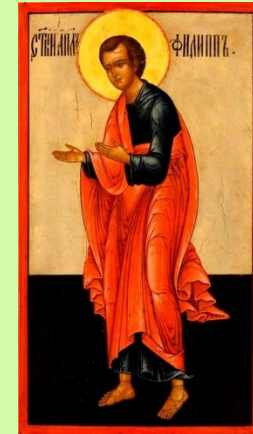
Ifjabb Szent Jakab

A Szent Korona

Szent Fülöp

Jakab az esszénusok vezetőjeként tevékenykedett. A pünkösdüi események után ő lett Jeruzsálem első püspöke. "Igaz" Jakabnak nevezték **Fülöp** apostol viszont Samáriában, Phrygiában, Kis-Ázsiában és Szkítiában végzett térítői munkát.

Szent József napja - Jézus apja ácsként a munkások védőszentje.

Májusfa:

Világfa, égig érő fa, a természet újjászületésének szimbóluma, az udvarlás eszköze. A zöld ágak a helyi szokásoktól függően tavaszváró, rontáselhárító és termékenységvarázsló szerepe van. A szerelem, a két ember közti érzelem fellobbanó, erőben ragyogó tűzének ideje ez.

- A népi hagyományaink szerint május első napján zöld ágakkal, virágokkal díszítették a házakat, illetve már az 1400-as évektől jegyzik magát a májusfa-állítás szokását is.
- A májusfa más népi nevei: hajnalfa, **jakabfa** vagy májfa
- A májusfa-állítás az egész ország területén elterjedt hagyomány volt, jellemzően jegenye vagy nyárfa (a magassága miatt!) ágait díszítették színes (piros, fehér)szalagokkal.

MÁJUSFA ÁLLÍTÁS (SZERELEMÜNNEP, vagy TERMÉKENYSÉG ÜNNEPE):

- Az eladó sorban lévő leányok kertjében állították a fiatal legények a májusfát, ezzel jelképezve érzelmeiket.
- A fa termékenység szimbólum földbe kapaszkodó gyökereivel, abból táplálkozó ágaival, leveleivel s a születő gyümölcsökkel. Egyben a férfiaságnak, a férfierőnek is jelképe.

*Ma van május első vasárnapja
Kifeküdt a legény az utcára.
Kejj fel legény ott maradt a kalap,
Az erdőbe a májusfa alatt.(népdal)*

Ápr. 30.

Hagyomány, népszokás Időjelző, emlékeztető

Népszokás: Ünnepi készülődés. Gyógyítók ünnepe. Bűbájos és boszorkányos éjjel.

Női dologtiltó, zárt nap.

Időjóslo: Széna-Kata, ha esős – fű lesz dús és jó növős.

De ha eső elmarad – széna télen elfogyhat.

Májfa-állító:

Menjél legény az erdőbe, éjszakai sötétjébe!

Keress ott egy helyre fácskát, abból faragd ki a májfát!

Vidd le vállon a faluba, kedvesednek udvarába!

Szalagokkal díszítsd fel, így ékesen állítsad fel!

Májusi népszokások

Május 1. Hagyomány, népszokás Időjelző, emlékeztető

Hagyomány: Májfa-állítás (néhol Szent-György napján, Húsvétkor vagy Pünkösdkor).

Népszokás: Nagyvásár. Leányok-legények határjárása, batyuzása, vígassága.

Dologtiltó és vendégjáró nap.

Ébresztő:

Ébredj leány itt a májfa! Már a tiéd, vigyázz rája!

Tojásokkal díszítgessed, kendőddel is megjelöljed!

Vigyázz legény, ne aludjál! Napkeltéig fenn maradjál!

Mert májfádat, ha letörik, kedvesedet elszeretik.

Érdekességek:

- ~ Az ünnep hagyományos színei: a piros és a fehér, valamint a zöld lombok.
- ~ A ház védelmére virágszirmokat hintettek szét, majd összesöpörték egy sarokba, és a ház köré hordták.
- ~ Az ünnep hagyományos mesterségei: a szövés, fonás - és minden olyan tevékenység, melynek lényege abban áll, hogy két különböző szubsztanciából létrejön egy új, harmadik minőség, Beltane szellemé.

A májusfa mellett vagy helyett állított **máj-kerék**, amely egy magas rúd végére tűzött, szalagokkal, borosüvegekkel, zsebkendőkkel díszített szekérkerék. A kerék díszait versenyezve próbálták leszedni a máj-kerékre felmászó legények. Az ügyességi verseny győztese éppúgy lehetett *pümkösdi király*, mint legénybíró, vagy a bálokat, mulatságokat rendező első legény

*Hallottátok-e már hírét,
Külső Jancsi legénységét,
Fűrészsel vágja ja májfát,
Hogy ne hallja kopogását.*

*Fel-felveti a vállára,
Viszi Kati udvarába.
Kelj fel Kati, itt a májfa.
Jóéccakát, vigyázz rája.*

*Felkel Kati az ágyából,
Kendőt keres a ládából.
Itt van anvám. kösse rája.*

14

A musical score for a Hungarian folk song, written in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of four staves of music with lyrics in Hungarian. The lyrics are: "Hal- lot- ti- tok - e már hí - rét, Kül- sö Jan- csi le- gény- sé- gé- t, Fű- résszel vág- ja - ja máj- fát, Hogy ne hall - ja ko - po - gá - sá- t." The score includes a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The lyrics are written below the notes, with hyphens indicating syllables across notes. The final measure of the fourth staff has a double bar line and a repeat sign.

Hal- lot- ti- tok - e már hí - rét,
Kül- sö Jan- csi le- gény- sé- gé- t,
Fű- résszel vág- ja - ja máj- fát,
Hogy ne hall - ja ko - po - gá - sá- t.

Májuskosár ajándékozás hagyománya

A májuskosár ajándékozás egy régi népszokás. A hagyomány szerint Észak-Magyarországon az eladó sorban lévő lányok májuskosarat kapnak a fiatalemberektől május 1-én. Az ablakba kitett kosarak száma jelzi, hogy ki a legnépszerűbb és ki a férjhez menő lány a faluban. Míg az ország nagy részén a májusfa állítás dívik, észak-keleti megyéinkben májuskosarat is kapnak a lányok.

A májuskosarat manapság kizárólag a fiatal emberek viszik, de a régen a fiú édesanyja, nővére vagy egy idősebb nő rokona vitte.

Melyik szín mit jelent a májuskosárban?

A májuskosár színe szinte mindent elárul a megajándékozott és a megajándékozó kapcsolatáról.

Fehér:	gyűrűs menyasszony, még abban az évben férjhez megy.
Rózsaszín:	komoly kapcsolat, a következő évben megy férjhez a lány.
Lila:	ha már régebben együtt járnak.
Zöld:	kibontakozóban lévő kapcsolat.
Kék:	csak egy barát vagy ismerős adta.
Narancs- vagy citromsárga:	sárga májuskosarat az apukák szoktak adni kislányuknak.

A májusfa szerelmi ajándék is lehetett, de nem csak az volt!

Május elseje jeles nap a néphagyományban. A májusfa (májfa, hajnalfa, jakabfa vagy megint más néven jakabág) állításának ünnepe, bár néhol pünkösöd napján állítottak májusfát. Ezen a napon a keresztényeknél miért szokás az ajtókat, a házak bejáratának környékét, hajlékaik kapuszárnyát zöldélő fák lombos gallyaival díszíteni?

*Ekkor van **Szent Jakab apostol** napja, ezért aztán a májusfát Jakab-fának nevezik. Hajnalfa néven húsvét hajnalán is állítottak májusfát a Székelyföldön. A 18. századbanban a templomokban is májusfát állítottak, ami a tanítók és diákok dolga volt.* Egy 19. századi szokásgyűjtemény a májusfa eredetét így írja le: "**Szent Jakab és Szent Fülöp midőn térítgetni jártak, útítársuk lett Valburga nevű szűz hajadon; ezt ebbeli cselekményét. a pogányok tisztátalan személynek nyilváníták, s rágalmazták. A leány azonban, hogy elúzza a gúnyolódókat, elővette vándorbotját, letűzte a földbe, előtte letérdepelt, imádkozott, s erre alig múlt el egy-két óra, midőn a pogányok szeme láttára leszúrt bot kizöldült.**

Azt is válaszolhatjuk, hogy egyrészt történeti alapja van ennek a szokásnak, mert amint mondják, a pogányok Hierapolisban azt az utcát a házat, melyben a közéjük érkező Fülöp apostol vendégként megszállt, gallyakkal jelölték meg, hogy másnap odagyülekezve ráronthassanak és azon a helyen megöljék. Mikor aztán másnapra virradva ezt véghez akarták vinni, látták, hogy az Isten angyala csodálatos módon a város minden házára ugyanolyan zöld gallyat tűzött, és így a házat nem tudták megkülönböztetni a többtől.

Mások viszont a szokást azzal magyarázzák, hogy mindkét apostol fa által, Fülöp a kereszt fáján, Jakab pedig a posztószövő ványoló rúdja által szenvedett vértanúságot. **Inkább azonban abban kell keresnünk a magyarázatot, hogy ma van május elseje és ezen a napon a világ fiai ősidőktől fogva árnyas erdők és ligetek kellemességével, madarak énekével gyönyörködtették magukat. A hívő keresztényeknél pedig szokássá lett, hogy lelkükben felkeltsék az örök hazának boldogságát és az oda való vágyakozást. Hiszen a mai evangélium is erről a boldogságról beszél**

A Walpurgis-éj megünneplésének számos formája létezik, attól függően, hogy melyik helyi hagyomány szerint tartják. Egyes vidékeken máglyák égnek, amelyek körül a résztvevők táncolnak és énekelnek, míg más helyeken jelmezes felvonulásokat, népi játékokat és vigasságokat tartanak.

A több száz éves hagyományok és a modern kor ötvözete alkotja ezt az izgalmas ünnepet, amely bepillantást nyújt a régi idők misztikus világába. **Az ünnep a közösség összetartozását és az emberi élet örömét ünnepli, miközben emlékeztet arra, hogy a múlt és a jelen közötti kapcsolatok értékesek és életünknek fontos részét képezik.**

Egyéb elnevezései: **May Day, Walpurgis-éj, majális, Beltane.** A nap pogány eredetű szimbóluma a májusfa - egyes vidékeken jakabfa. A középkori egyházatyák ezt próbálták a keresztény jelképpel, a feszülettel behelyettesíteni, innen az egyik elnevezés, a Feszület napja. A görögök, rómaiak e napon köszöntötték Maiát, az ötödik hónap védő istennőjét.

Beltane az ünnep ősi kelta neve, az ír-kelta "Bealtaine" vagy a skót kelta "Bealtuinn." anglicizált változata. Mindegyik egyaránt Bel tüzét jelenti. Bel (Beli, Belinus) a kelta fényisten. A közel-keleti Baal istenre vezetik vissza eredetét.

Tavaszköszöntés svéd módra.

Svédországban minden év április 30-án ezrek gyülekeznek a parkokban, hogy közösen köszöntsék a Walpurgis-éjszakát (svédül: Valborg), amely a tavasz beköszöntét jelzi.

Május első vasárnapja: Anyák napja. Ezen a napon köszöntjük az édesanyákat és nagymamákat.

Bodor Aladár: Édesanyám

Kinek szeme ragyogott fönn
Bölcsőm felett égi fényben?
Kinek hangja védett, kísért
Át a félős sötétségen?
Csókjával ki ébresztette
Szívemet, mint tavaszi fán
A rügyet a nap melegje, -
Édesanyám, édesanyám.
Ki vezette első léptem?
Ki csókolta első könnyem?
Kinek szeme kísért messze
Iskolába télidőben?
Kézemet ki melengette?
Ingecskémet ki varrta rám?
Ki csent cukrot kis zsebembe?
Édesanyám, édesanyám!
Betegágyam őrizője
Ki volt lázas éjszakákon?
Ki hajolt rám mosolyogva,
Hogy szíve csak titkon fájjon?

Két kezemet összefogva
S puha karját fonva alá,
Ki tanított „Isten” szóra?
Édesanyám, édesanyám!
S most, hogy járok idegenben,
Kinek szíve jár itt velem,
Rám könnyez az esőcseppben,
Rám sóhajt a falevelen,
Megcsókol a fáradt éjben,
Melegít a hideg tanyán,
Megbocsát, ha rosszul éltem...
Édesanyám, édesanyám!
Kinek neve legyen egykor
Legutolsó szó a számon?
Kinek képe boruljon rám
Lecsukódó szempillámon?
Isten elé majd ki visz el
Síron túl is vigyázva rám
Hétfájdalmú Mária-szívvvel?
Édesanyám, édesanyám

Biztosan sok szép népdalt ismersz. Egészítsd ki a szöveget a virágok nevével.

1. búra hajtja a fejét, Nincsen, aki megöntözte a tövét.
Szállj le harmat a száraz tövére, Most találtam egy igaz szeretőre.

2. Két szál, Kihajlott az útra,
El akar hervadni, nincs ki leszakítsa.

3. A pünkösdikihajlott az útra.
Én édesem, én kedvesem, szakíts egyet róla.

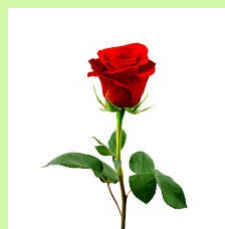
4. Hej,,Van már nékem kedvesem,
ki megvarrja az ingem.
Hej,, karcsú a lány dereka,
Ha karcsú is, illeti, barna legény szereti.

5. Hej,,
Teljes,
Tele kertem,
Szerelemnek lángjával.

6. Nyisd ki kapudat, Hadd kerüljem váradat,
Rózsafának illatja Az én szívem biztatja.

Egészítsd ki az szöveget a hét napjaival.

❖ „Zöldre van a, zöldre van a rácsos kapu festve.

Oda járok minden este.

❖ „Este, este de szerelmes este,

De szerelmes legény járt itt az este, Éppen akkor sütött rám a fényes holdvilág,
mikor mondtad, babám, hogy jó éjszakát.”

❖ „Cickom, cickom, vagyon-e szép lányod?

Vagyon, vagyon, de mi haszna vagyon? Add nekem azt, elkapom azt,

Szita-szita, szerelem, dob”

❖ “Feltámadt a Jézus, mondják az írások, Vízöntő buzognak források.

Eljöttem hezzátok ifiú létemre, Hogy harmatot öntsek egy szép növendékre,

Mert ha meg nem öntöm ezen esztendőben, Nem virágzik szépet nekünk jövőendőben.

Virágozzék szépet, ékes virágokat, Nyerjen az egekben fényes koronákat.

❖ virradóra, megy a kislány a folyóra.

❖ Vasárnap bort inni, nem dolgozni,, sej, lefeküdni,

..... felkelni. írni, számolni, hej,

..... kérdezni: Mit fogunk dolgozni?

KEDD

SZOMBAT

CSÜTÖRTÖK

PÉNTEK

HÉTFŐRE

SZEREDÁN

CSÜTÖRTÖKÖN

HÉTFŐN

KEDDEN